

בש"פ 3532/23 - פלונית נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

בש"פ 3532/23

לפני: כבוד השופטת ג' כנפי-שטייניץ

המבקשת: פלונית

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשה להעברת מקום דיון

בשם המבקשת: עו"ד תומר גונן

בשם המשיבה: עו"ד שרית משגב

החלטה

1. בית משפט שלום במחוז שיפוט אחד מצא כי עניינו של נאשם מתאים להידון בבית משפט קהילתי במחוז שיפוט אחר - האם מוסמך בית משפט השלום להורות על העברתו לבית המשפט הקהילתי או שיש לפנות לבית משפט זה לשם העברתו? זוהי השאלה העולה בבקשה שלפניי.

2. לבית משפט השלום לתעבורה בחיפה הוגש כתב אישום נגד המבקשת, המייחס לה עבירות של נהיגה תחת השפעת משקאות משכרים, נהיגה ללא רישיון נהיגה תקף ועבירות נוספות (תת"ע 10652-03-20). לאחר שהוגש תסקיר התאמה על-ידי שירות המבחן, הסכימו הצדדים על העברת הדיון בעניינה לבית המשפט הקהילתי בתל אביב-יפו. בא כוח המבקשת ביקש מבית משפט השלום להורות על העברת הדיון במישרין לבית המשפט הקהילתי. בית משפט

השלום סבר כי הדבר אינו בסמכותו והורה למבקשת לפנות לבית משפט זה בבקשה להעברת הדיון לפי סעיף 78 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן: חוק בתי המשפט), היא הבקשה המונחת לפניי.

3. אין חולק כי התקיימו התנאים המהותיים הנדרשים להעברת עניינה של המבקשת לדיון לפני בית המשפט הקהילתי במחוז תל אביב-יפו, בו מתגוררת המבקשת. בא-כוח המבקשת טוען כי עניינה של המבקשת מעלה שאלה עקרונית, והיא כיצד יש לפעול מקום בו הורה בית משפט השלום כי עניינו של נאשם יהיה נידון בבית המשפט הקהילתי, ואולם בית המשפט הקהילתי הסמוך למקום מגורי הנאשם מצוי במחוז שיפוט אחר.

בהקשר זה טוען בא-כוח המבקשת, כי במסגרת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 92 - הוראת שעה), התשפ"ב-2022, קבע המחוקק כלל ייחודי של סמכות מקומית להליכים המתקיימים בבית המשפט הקהילתי, ולפיו יש לקיימם בסמיכות למקום מגורי הנאשם. בשים לב לאמור, נטען כי קריאה דווקנית של סעיף 220ג(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: חוק סדר הדין הפלילי או החוק) מעלה כי לשופט בית משפט שלום הדין בהליך המקורי מסורה הסמכות להעביר דיון בעניינו של נאשם לבית משפט קהילתי במחוז שיפוט אחר, בכפוף לאישור נשיא בית משפט השלום באותו מחוז או סגן נשיא שהוא הסמיך לכך. עוד מוסיף בא-כוח המבקשת כי פרשנות זו עולה בקנה אחד עם שיקולים מערכתיים של ויסות כמות התיקים בבתי המשפט הקהילתיים השונים, הנבחנת ממילא על-ידי שירות המבחן בעת בחינת התאמתו של הנאשם לבית המשפט הקהילתי.

4. עמדת המשיבה שונה. לשיטתה, הוראות החוק מחייבות פנייה לבית משפט זה, בהתאם לסעיף 78 לחוק בתי המשפט, לשם העברת הליך פלילי לבית משפט קהילתי המצוי במחוז שיפוט אחר. אשר לעניינה הפרטני של המבקשת, הודיעה המשיבה כי היא מסכימה להעברתו לבית המשפט הקהילתי בתל אביב-יפו.

5. לאחר עיון, סבורני כי הפרשנות שהציע בא-כוח המבקשת אינה עולה בקנה אחד עם לשון החוק, ולפיכך אין מנוס מדחיית העמדה העקרונית שהציג. אשר לעניינה הפרטני של המבקשת, דין בקשתה להתקבל, והכל כפי שיפורט להלן.

6. בתי המשפט הקהילתיים פועלים בישראל מזה כעשור, ומקיימים הליך משפטי ייחודי שבמרכזו שיקום העבריין בקהילה כאמצעי למניעת עבריינות חוזרת. המודל על פיו פועל בית המשפט הקהילתי הוא של "בית משפט לפתרון בעיות" שנועד להתמודד עם הבעיות העומדות ברקע ביצוע העבירה ולא בסימפטום בלבד (סעיף 220א לחוק. ולהרחבה ראו: דניאלה ביניש ועדי בלוטנר "בתי משפט קהילתיים בישראל" משפט מפתח 179, 180 (אוגוסט 2019); עינת גדעוני "'פה רואים אותי, אני לא שקוף'" - פתיחת בית המשפט הקהילתי הראשון בישראל" שורשים במשפט 885, 887 (דינה זילבר עורכת, 2020); כן ראו דברי ההסבר להצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 91 והוראת השעה) (בתי משפט קהילתיים), התשפ"ב-2021, ה"ח הממשלה 1471, 226 (להלן: דברי ההסבר)). בתחילה, פעלו בתי המשפט הקהילתיים במסגרת תכנית ניסיונית על פי הוראות החוק הכלליות, לרבות סדרי הדין המעוגנים בחוק סדר הדין הפלילי, תוך התאמה למאפייניו של מודל ההליך הקהילתי. בשנת 2022, הסדיר המחוקק את פעילותם של בתי המשפט הקהילתיים באמצעות תיקון לחוק סדר הדין הפלילי, בדרך של הוראת שעה, בחוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 92 - הוראת שעה), התשפ"ב-2022 (להלן: התיקון). במסגרת התיקון, נקבעו התנאים המהותיים להעברת עניינו של נאשם לבית המשפט הקהילתי, וביניהם: כי הנאשם מכיר במעורבותו באירוע, מבין את מהות ההליך הקהילתי ומסכים להשתתף בו; כי קיים סיכון שהנאשם יבצע עבירות נוספות, בשים לב לבעיות שברקע העבירה; וכי הוסמך בית

משפט קהילתי באזור השיפוט שבו מצוי מקום מגוריו של הנאשם. התקיימותם של תנאים אלה נבחנת על-ידי הערכאה הדיונית הדנה בעניינו, בין היתר באמצעות תסקיר התאמה שנערך על-ידי שירות המבחן בו נבדקת התאמת הנאשם לדיון בבית המשפט הקהילתי (ראו: סעיף 220ד לחוק).

7. סמכותו העניינית של בית המשפט הקהילתי מוגבלת לדיון בעבירות אשר בסמכותו העניינית של בית משפט שלום "שהדיון בהן הועבר אליו לפי הוראות סעיף 220ג" (זאת להוציא עבירות המנויות בתוספת השמינית לחוק, שלא יידונו אלא "מטעמים מיוחדים שיירשמו". ראו: סעיף 220ז לחוק). הבקשה שלפני עוסקת באופן העברתו של ההליך הפלילי מבית משפט השלום לבית המשפט הקהילתי. לעניין זה, הסמיך המחוקק את שופט בית משפט השלום הדן בהליך הפלילי להעבירו לבית משפט קהילתי הפועל באותו בית משפט, כמפורט בסעיף 220ג(א) לחוק:

"שופט בית משפט שלום רשאי, בכל עת שלאחר הגשת כתב האישום ולפני גזר הדין, להורות כי עניינו של נאשם בעבירה כאמור בסעיף 220ז יהיה נידון בבית משפט קהילתי שהוסמך באותו בית משפט ושמקום מגוריו של הנאשם הוא באזור שיפוטו או בסמוך אליו"

עוד נקבע בסעיף 220ג(ב) לחוק:

"על אף האמור בסעיף 49 לחוק בתי המשפט, שופט בית משפט שלום רשאי להורות כי עניינו של נאשם יהיה נידון בבית משפט שלום אחר באותו מחוז שיפוט שהוסמך כבית משפט קהילתי ושמקום מגוריו של הנאשם הוא באזור שיפוטו או בסמוך אליו, ובלבד שקיבל לכך את אישורו של נשיא בית משפט השלום שבאותו מחוז או של סגן נשיא בית משפט השלום שהוא הסמיך לכך"

על פי הוראות אלה, עם התקיימות התנאים המהותיים המנויים בסעיף 220ד לחוק, מוסמך שופט בית משפט השלום להעביר הליך פלילי בעניינו של נאשם לבית משפט קהילתי הפועל באותו בית משפט, או לבית משפט קהילתי הפועל באותו מחוז שיפוט (באישורו של נשיא בית משפט השלום או סגנו), ובלבד שמקום מגוריו של הנאשם נמצא באזור שיפוטו של בית המשפט הקהילתי או בסמוך אליו.

8. התיקון לחוק אינו קובע הסדר מיוחד להעברת מקום הדיון מבית משפט שלום המצוי במחוז שיפוט אחד לבית משפט קהילתי המצוי במחוז שיפוט אחר. לפיכך, במקרים אלה, חל ההסדר הכללי הקבוע בחוק בתי המשפט, ולפיו העברת דיון בין מחוזות שיפוט שונים תיעשה על-ידי בית משפט זה מכוח סמכותו לפי סעיף 78 לחוק בתי המשפט. כך צוין גם בדברי ההסבר לתיקון לחוק:

"יובהר כי על בקשה להעברת דיון בין בתי משפט במחוזות שונים (אשר ככלל לא צפויה להתבקש בעניינו, בהינתן שבכל מחוז פועל בית משפט קהילתי), יחולו הכללים הרגילים, הקבועים בסעיף 78 לחוק בתי המשפט" (שם, בעמ' 231).

כפי שניתן להתרשם מדברי ההסבר, המחוקק יצא מן ההנחה שכתבי האישום מוגשים ממילא לבית המשפט שבאזור שיפוטו נמצא מקום מגורי הנאשם, ולפיכך "לא צפויה להתבקש" העברת דיון בין בתי משפט במחוזות שונים.

בעניין זה דומה שהמחוקק לא נתן דעתו לפער הקיים בין הסדר הסמכות המקומית בהליך הפלילי הקבוע בסעיף 6 לחוק - המאפשר למאשימה להגיש כתב אישום לא רק באזור השיפוט בו מתגורר הנאשם, אלא גם באזור השיפוט בו בוצעה העבירה, ובמקרים מתאימים באזורי שיפוט אחרים - לבין הסדר מקום הדיון בבית המשפט הקהילתי האמור להתנהל אך באזור השיפוט בו מתגורר הנאשם. בשל הפער האמור, מקום בו הוגש כתב האישום שלא במחוז השיפוט בו מתגורר הנאשם, העברת ההליך לבית משפט קהילתי תחייב העברתו בין מחוזות שיפוט שונים, זאת להוציא מקרים בהם קבע נשיא בתי המשפט הקהילתיים כי מתקיימים טעמים מיוחדים לקיים את הדיון שלא במחוז השיפוט בו מתגורר הנאשם (ראו: סעיף 220ג(ג) לחוק). כך הדבר גם כאשר נאשם העתיק את מקום מגוריו ממחוז שיפוט אחד למשנהו לאחר הגשת כתב האישום. תוצאת הדברים היא, שבניגוד לציפיית המחוקק, המצב בפועל הוא, שבית משפט זה נדרש דרך שגרה לבקשות להעברת דיון מבית משפט שלום במחוז אחד לבית משפט קהילתי במחוז אחר.

9. אעיר, כי ההסדר הקיים המחייב פניה לבית משפט זה, לפי סעיף 78 לחוק בתי המשפט, לשם העברת דיון מבית משפט שלום במחוז אחד לבית משפט קהילתי במחוז אחר, אינו מניח את הדעת. זאת, בשל המבחן השונה שיש להחיל בעת העברת הליך לבית משפט קהילתי ובעת העברת מקום דיון לפי סעיף 78 לחוק בתי המשפט.

כפי שפורט, הליך בבית משפט קהילתי יש לקיים בסמוך למקום מגורי הנאשם. כלל זה נובע מאופיו של ההליך אשר תכליתו שיקום הנאשם בקהילתו, והוא מוצא ביטויו בתנאים המהותיים הנדרשים לקיומו של הדיון בבית המשפט הקהילתי (ראו: סעיף 220ד(א)(4)), וכן מהוראות סעיפים 220ג(א)-220ג(ב) שהובאו לעיל (וראו גם סעיף 220ג(ג) לחוק המאפשר לקיים דיון בבית משפט קהילתי שאינו מצוי בסמוך לאזור מגוריו של הנאשם, אך במקרים חריגים ומטעמים מיוחדים שיירשמו). לפיכך, המבחן המיושם בעת העברת הליך פלילי מבית משפט שלום לבית משפט קהילתי הוא אחד, מבחן מקום מגורי הנאשם. לא כך הם פני הדברים בעת העברת מקום דיון לפי 78 לחוק בתי המשפט. כידוע, המבחן העיקרי להעברת מקום הדיון לפי סעיף 78 לחוק בתי המשפט הוא מבחן מאזן הנוחות של הצדדים להליך, מבחן העשוי לכלול זיקות נוספות ושיקולים נוספים מעבר למקום מגורי הנאשם (ראו השיקולים המפורטים בסעיף 78(ב) לחוק בתי המשפט; כן ראו, מיני רבים: בש"א 3474/23 עוויסאת נ' סוסנה מובינג בע"מ, פסקה 4 (29.5.2023); בש"פ 1727/22 טביב נ' מדינת ישראל, פסקה 3 (16.3.2022); בש"א 3828/23 יוניברסל משאיות ישראל בע"מ נ' מנורה מבטחים ביטוח בע"מ, פסקה 5 (14.6.2023); בש"א 5948/18 מדינת ישראל נ' פלונית, פסקה 9 (6.9.2018); בש"א 8468/22 בלו נ' קורדובה, פסקה 2 (13.12.2022)).

יתר על כן, הבקשה להעברת מקום הדיון לבית משפט קהילתי מוגשת לבית משפט זה, לאחר שבית משפט השלום כבר עמד על מקומו של בית המשפט הקהילתי אליו יש להעביר את ההליך, כחלק מבחינת התאמתו של הנאשם לבית המשפט הקהילתי. כפועל יוצא, בבקשות מהסוג בו עסקינן, בית משפט זה אינו עורך למעשה כל בחינה מהותית נוספת במסגרת הבקשה להעברת מקום הדיון לפי סעיף 78 לחוק בתי המשפט. אציין כי בהקשר זה טוענת המשיבה כי הותרת הסמכות להורות על העברת עניין לבית משפט קהילתי המצוי במחוז שיפוט אחר, בידי בית משפט זה, קשורה בשיקולים מערכתיים ובצורך לווסת את כמות התיקים בבתי המשפט הקהילתיים במחוזות השונים. ואולם, כפי שצוין בא-כוח המבקשת, שיקולים אלה נבחנים על-ידי שירות המבחן במסגרת תסקיר ההתאמה, ונשקלים על-ידי הערכאה הדיונית בגדרי ההחלטה המהותית על העברת עניינו של נאשם לבית המשפט הקהילתי.

מצב דברים זה, בו נדרש נאשם לפנות לבית משפט זה בבקשה לפי סעיף 78 לחוק בתי המשפט - על אף שמבחינה מהותית בית משפט השלום כבר בחן את עניינו ומצא כי מתקיימים התנאים להעברת הדיון לבית המשפט

הקהילתי שבאזור מגוריו - מוביל לבזבז משאבים שיפוטניים, ואולם חשוב מכך, מוביל לעיכוב וסרבול ההליך המתנהל בעניינו של הנאשם. לשיקולים אלו של יעילות דיונית נודעת חשיבות יתרה בהליכים פליליים בכלל, וביתר שאת בהליכים קהילתיים בהם צפוי הנאשם להתחיל בתהליך שיקומי.

10. מן המקובץ עולה, כי מן הבחינה המהותית, יש טעם בעמדת בא-כוח המבקשת, המבקשת לייתר הגשת בקשות להעברת מקום דיון בין מחוזות שיפוט שונים לגבי הליך קהילתי. ואולם, עמדה זו היא בבחינת דין רצוי ולא דין מצוי. משלא הוקנתה לבית משפט השלום סמכות להעביר את הדיון לבית משפט קהילתי במחוז שיפוט אחר, לעת הזאת על העברה זו להיעשות מכוחו של סעיף 78 לחוק בתי המשפט.

11. אוסיף, כי התיקון לחוק סדר הדין הפלילי שעניינו הסדרת פעילותם של בתי המשפט הקהילתיים נחקק על דרך של הוראת שעה, למשך חמש שנים, שבסיומן צפוי המחוקק להידרש מחדש להסדרים השונים שקבע (ראו סעיפים 220-כא לחוק). ראוי כי במסגרת בחינה זו ייתן המחוקק דעתו אף לסוגיה זו.

12. אשר לעניינה הפרטני של המבקשת - לנוכח הסכמת הצדדים, ולעמדת השופט א' לרנר בהחלטתו מיום 4.5.2023, דין הבקשה להתקבל. הדיון בתת"ע 10652-03-20 (שלום לתעבורה חיפה) יועבר אפוא לבית המשפט הקהילתי בתל אביב-יפו.

ניתנה היום, ז' בתמוז התשפ"ג (26.6.2023).

שופט